

Od lanénega stebila do preje

je dolga pot, in kdor bi mislil, da od enega centa lanénega stebila, ki ga domú peljá, tudi toliko niti ali preje dobí, zeló bi se motil.

Poglejmo kako je to.

Kakor je znano, pri nas je še zmiraj navada, da lan na travnikih razgrinjajo, da ga rosa godí. In tako naj bo tudi to za podlago pojasnila.

Počez dá 100 funtov godnega lanénega stebila $14\frac{1}{3}$ funtov čistega prediva, 3 funte pa slabega, ki se le za surovo-debelo špago rabiti more, in $82\frac{2}{3}$ funtov lese-nega dela.

Iz $14\frac{1}{3}$ funtov čistega prediva se dobí 5 funtov mikanega prediva in $7\frac{1}{3}$ funtov mikane tulje, kuke ali otre; 2 funta se pozgubita pri mahanji in mikanji.

Dobljenih 5 funtov mikanega prediva dade $4\frac{1}{3}$ la-nene preje in $\frac{2}{3}$ funta odpade v predilnici, ker od $7\frac{1}{3}$ mikane otre (gehecheltem Werg) 5 funtov preje in $2\frac{1}{3}$ funta odpade v predilnici.

Ako se vzame lanéne preje $4\frac{1}{3}$ funta in 5 funtov mikanega prediva, je skupaj $9\frac{1}{3}$ funtov dobre dodelane preje, to je: 100 funtov godnih lanenih stebel dá $9\frac{1}{3}$ funtov dobre dodelane preje, 3 funte slabe preje, in $87\frac{2}{3}$ funtov pa lesenega dela.

Da se tedaj 100 funtov preje dobí, mora se 152 funtov surovega lanú ali prežljeja ali 1064 funtov, to je, čez $10\frac{1}{2}$ centov surovih stebel porabiti.

Po „Landwirthu“ posnel J. Sajè.

Slovesna delitev srebernih svetinj

in pohvalnih pisem pridnim sadjerejcem.

30. dne listopada l. l. so predstojnik kmetijske podružnice gosp. J. Levičnik, c. k. okrajni sodnik v Loki, delili sreberne svetinje in pohvalna pisma, ki jih je lanski občni zbor ces. kralj. kmetijske družbe priznal pridnim sadjerejcem. Bili so priča te slovesne delitve preč. g. dekán Kramar, c. kr. okrajni predstojnik g. Derbič, fajmošter ložki g. Remic in več županov. Gosp. Levičnik so sè sledečim slovenskim ogovorom začeli delitev:

„Slavni odbor c. k. kranjske kmetijske družbe mi je svetinje in pohvalna pisma poslal z naročilom, naj jih razdelim možém in gospodinji, kateri so si s pridno rejo sadja posebno čast zaslužili. Rad dopolnim to naročilo, ki je na korist naši domovini.

Reja sadja je dobra podpora našemu življenju, našemu zdravju in našemu premoženju. Ni ne vse eno, ali je dežela naša puščava, kjer naš narod peša in umira, ali pa je žlahen saden vrt, kjer se moč našega gospodarstva okrepuje.

Kmetijske družbe poklic je v tej zadevi bogastvo in srečo dežele širiti; zato slavni odbor družbe kmetijske v Ljubljani gleda posebno na to, v katerih krajih posestniki s previdnim trudom predeljujejo puščavo v prijeten saden vrt, ter vabi, dela takih posestnikov posnemati. Zakaj le takrat še le, kadar h temu, kar 10 rok pridno glešta, se pridruži še 1000 in 1000 rok, takrat še le se bode dežela premenila v sadonosni vrt.

Tudi v naši soseščini so možje, kateri so zavoljo pridne reje sadja posnemanja vredni, in ti so: Blaž Pintar, Jernej Pintar, Matevž Okorn, vsi od sv. Tomaža. Al če jih le imenujem, če tudi s prstom na-nje pokažem, vendar ta ali uni utegne reči: „ne vidim prav, kateri so.“ Zato jih okinčam s svetinjami, ktere jim izročujem danes po volji c. kr. kmetijske družbe v pričo slavne gospóde in častitih županov, in rečem: glejte! tisti, kateri imajo svetinje, tisti, kateri se svetijo, naj bodo drugim izgled.

Pa so še drugi možje in med njimi ena gospodinja, kateri so velike časti vredni zavoljo pridne reje sadja, in tem je kmetijska družba podelila pohvalna pisma. In ti so ti-le: Janez Pintar in Blaž Brgant, oba od sv. Tomaža, Juri Koblar in Jera Eberl iz Zali-loga, gospod Martin Potočnik iz Trate, njim ali njihovim namestnikom izročujem častna pisma.

Konečno še enkrat svoje veselje razodevam, da mi je bila prilika dana, pridne gospodarje in marljivo gospodinjo počastiti, pa se v imenu kmetijske družbe zahvaljujem tudi častitim gospodom, katerih pričujočnost je mojemu delu še več vrednost dala.

Videlo se je očitno, kako veseli so bili vsi preje-tega poslavljenja, ktero jih bode gotovo spodbadalo, da nikoli ne opusté, kar so marljivo začeli in izpeljevali več let.

Národno-gospodarske stvari.

Od kod bankovci in sploh papirnati denar?

„Novicam“ je došlo sledeče pisemce iz Koroškega: „Bankovce in sploh papirnati denar vsak pozná; al večkrat slišimo, da je veliko preveč tega denarja pri nas in da to dela ažijo ali višo ceno srebru, za ktero nekdanj še vedeli nismo, bankovcem pa jemlje vrednost. Jaz nisem nikoli mogel pravega zvedeti, kako je s papirnatim denarjem, zato prosim drage „Novice“ — in gotovo tudi mnogim drugim vstrezete — da bi nam to stvar nekoliko razjasnili.“

Gosp. dr. Gršak je v svoji „Čitalnici“ od 1865. leta, ktera je žalibog le v premalo rok prišla, to stvar prav jasno in obširno popisal; zato, ker je ne moremo bolje povedati, povzamemo z onega lista toliko, kolikor je treba, da odgovorimo na prejeto vprašanje.

Banke in bankovci so postali le počasi, ko se je začela razvijati trgovina. Najpred so se banke izcimile v talijanskih mestih v Benetkah in Genovi, pa tudi v Amsterdamu, Hamburgu itd. Bankovci so dobra pomoč kupčijstvu; dokler je srebra ali zlata toliko, kolikor bankovcev, je njih vrednost srebru in zlatu enaka, ker so bankovci le namestniki srebernega ali zlatega denarja; zato tudi ni čuda, da so bili časi, ko so trgovci radi spečali srebro za bankovce in še celó nadavek (agio) za-nje plačevali, kakor se zdaj v našem cesarstvu plačuje na srebro in zlato. Zdaj je vse polno papirnatega denarja, malega in velicega, in veliko veliko več kakor je sreberne ali zlate zaloge, in to jemlje vrednost papirju. „Čitalnica“ našteva pravila, ki imajo veljati, ako država ali bankar si hoče zdržati zaupanje, tako-le:

1. Treba je, da papirnat denar ima upno podlago, to je, zlata in srebra mora zmirom toliko biti, da se plača lahko ves papir, ki priroma nazaj k denarnici. Res, da so bili časi na Angležkem, ko v shrambah ni bilo ni krajcarja ne, ko je boj bil z Napoleonom I.; pa vendar je papir imel zmirom svojo veljavo. Al to je le za kratek čas mogoče. Treba bi bilo jako jako zvestih opravnikov in nesebičnih angeljev, katerih pa žalibože posebno v denarnih stvaréh pričakovati ni. Zato bo zmirom treba gotove zaloge, da nezaupno ljudstvo se zmirom lahko prepriča, da papir lahko zmenja za srebro.

2. Da se papir popolnoma zmenja za srebro, to je papirna zmenljivost. Je že res, da ves papir ne bo spet prišel nazaj; vendar ni vedeti, kaj pride. Zato je zmirom treba paziti. Pravijo pa, da tretji del papirja v srebru že krije vse potrebe (Drittelbedeckung); toraj bi za 300 milijonov goldinarjev papirja treba bilo zmirom imeti za 100 milijonov gold. srebra priprav-